

Luja tahto vie vaikka läpi harmaan kiven. Tai, kuten Lauri Monosen tapauksessa, maailman huipulle. Huippukuntoista Monosta eivät pysäyttäneet ruotsalaiset, tshekit tai venäläisetkään. Ja siitäkös »Late« nautti.

LA-LA-LAURI MM-MONONEN

TEKSTI: RISTO PAKARINEN

KUVA: EINO PAKARINEN

TAKAVUOSIEN KIEKKOSANKARIT joutuvat usein kahden muistin loukkoon, josta ei ole helppoa nousta pois. Ihmisen muisti on paitsi lyhyt, myös valikoiva. Siinä, missä nykyiset lätkäfanit eivät aina muista tai edes tiedä pari vuosikymmentä aikaisemmin pelanneiden leijonien sankariteoista – luulevat kenties, ettei sellaisia ole – nämä itse sankarit ehkä muistavat ampuneensa kovempaa ja tarkemmin kuin ampuivatkaan. Kuinkas se vanha vitsi meneekään? »Mitä vanhemmaksi tulen, sitä nopeammin luistelin ennen.«

Lauri »Late« Mononen on hyvä esimerkki pelaajasta, jonka suuruuden nyky-yleisö vaikuttaa jostain syystä unohtaneen. Ehkä mies olisi Suomen kiekkoguruja siinä, missä moni muukin, jos hän ei asuisi Joensuussa, lapsuuden maisemissaan. Ehkä hänen

näkemyksiään käytettäisiin suomalaisen jääkiekon hyväksi useammin ja tehokkaammin, jos hänet olisi saatu jossakin vaiheessa mukaan valmennushommiin. Monosta ei ole ainakaan vielä saatu ryhtymään valmentajaksi, vaikka samanlaista jääkiekkotietoa, -taitoa ja kokemusta kuin hänellä on, saa hakea kauan.

»Late« on ikuinen pelaaja, pelimies. Hänen silmiinsä syttyy aivan erilainen palo, kun hän saa mailan käteensä tai alkaa edes puhua jääkiekosta. Hänen kätensä heiluvat, mies nousee seisomaan ja kertoo tarinaa, hän pyörii ja hyörii aivan kuin ennen vanhaan maalin takana.

Monosen ura osui juuri Suomen jääkiekon vahvan esiinmarssin kaudelle, 1970-luvun alkuun, jolloin Suomi nousi aivan

maailman kärjen tuntumaan. Tai Suomen esiinmarssi osui Monosen uran kohdalle, ihan kuinka vain. Suomen ensimmäinen mitalikin oli jo ainakin kerran »Laten« mailan lavassa, jos ... se oma pelaaja ei olisi osunut eteen tai jos ... mailat eivät olisi katkeilleet.

»Late« katosi Suomen jääkiekkoympyröistä vähin äänin 1979 siirtyessään Sveitsin liigan Berniin. Mies muutti takaisin Suomeen 1980-luvun alkupuolella ja vaikka hän vielä pelasikin Heinolan Peliitoissa muutaman kauden ennen kuin päätti hienon uransa Jokipojissa, ei hänen mielipiteitään ole juuri julkisuudessa kuultu reiluun kymmeneen vuoteen. Ennen kuin nyt.

Aika hyvin kymmenlapsisen Monosen perheen nuorimmalta vesalta. Lapsuus ei ollut helppo, mutta se kasvatti Lauri Monosesta lannistumattoman ihmisen, joka janoaa voittoa.

Monosessa tuntuu asuvan varsin kaksijakoinen ihminen, monellakin eri tavalla. Hän oli lapsena ujo, mutta nykyisin hänet tunnetaan suurena showmiehenä. Kavereitaan »Late« arvostaa ja pitää heistä huolta,

mutta auta armias, jos joudut »Laten« mustalle listalle.

Ennen kuin »Late« pääsee ääneen, muista, että

- Monosen $9+6=15$ tehopistettä vuoden 1972 kisoissa oli Suomen maajoukkueen MM-kisaennätys lähes 30 vuotta, vuoteen 1999 saakka, jolloin Saku Koivu teki $4+12=16$ pistettä. Mononen sijoittui kisojen pistepörssissä jaetulle neljännelle tilalle.
- Hän oli Sapporon olympialaisten toiseksi paras maalintekijä. »Late« teki $7+0=7$ pistettä. Neuvostoliiton Valeri Harlamov voitti maalipörssin.
- Hän on Suomen ja Sveitsin mestari.
- Hän pelasi kuudet -kisat ja yhdet olympialaiset, yhteensä 145 A-maaottelua
- 51 MM-ottelua, tehoilla $21+18=39$.
- Mies on kaksinkertainen SM-sarjan All-stars -hyökkääjä (1972 ja 1975).
- Hänen pistekeskisarvonsa SM-sarjassa on 1.02 ja maalikeskiarvo 0,63.
- Hänellä on hallussaan SM-liigan yhden ottelun maaliennätys, 6, vuodelta 1977.
- Monosen paita numero 15 roikkuu Joensuun hallin päädyssä ainoana jäädytettynä numerona
- Hänet palkittiin jo 22-vuotiaana Jääkiekkoliiton kultaisella ansiomerkillä sadan maaottelun miehenä.
Noin. Ole hyvä, Lauri.

MONONEN JA LAPSUUS:

»En ole oikeastaan koskaan pelannut junioriotteluita. Ehkä niitä oli muutamia kymmeniä. Olihan silloin jotain kortteliekkoa ja sellaista, mutta minä pääsin jo 15-vuotiaana mukaan Joensuun Kiekko-Karhujen edustusjoukkueeseen. Joensuun Kiekko-Poikien ykkösjoukkueeseen nousin 16-vuotiaana.

Pelasin poikasena aika paljon läheisillä Niinivaaran ja Kettuvaaran kentillä, usein yksin kymmentäkin muuta vastaan.

Muistan hyvin ensimmäisen otteluni Kiekko-Karhuissa. Olin 15-vuotias ja tein siinä ottelussa kolme maalia. Ura lähti siis aika hyvin käyntiin. Jostain kumman syystä minä olen aloittanut urani kolmella maalilla monessa eri joukkueessa.

Tein hattutempun ensimmäisessä maaottelussani Puolaa vastaan vuonna 1968. Sama homma toistui, kun siirryin WHA:han, Phoenix Roadrunnersiin, sielläkin tein kolme maalia. Ne jo ensimmäisessä erässä. Kun palasin Suomeen jenkeistä, niin teinkin kuusi maalia. Ha, ha, ha.

Kiekko-Karhuissakin sattui ja tapahtui. Kerran jouduimme pelaamaan ottelun kovassa pakkasessa, ulkojäällä tietenkin, siihen aikaan. Minä pääsin hyvään maalintekopaikkaan ja lämäsin niin kovaa kuin käsistä lähti. Kiekko halkesi. Toinen puoli meni maaliin, mutta toinen puoli ei. Tuomari joutui hetken miettimään, että hyväksyisikö maalin vai ei, mutta hyväksyi sen sitten lopulta.

Minun yhden matsin maaliennätykseni on erään tilastomiehen mukaan muuten 11 maalia, voitettiin Hilpara 17-2.

Olen siis Monosen kymmenlapsisen perheen nuorin lapsi. Peruna, äidin paistama leipä ja maito, siis perusruoka, oli minun ruokavalioni nuorena poikana. Ei silloin urheilijan ravintoon kiinnitetty huomiota. Aina ei ollut mahdollisuuttakaan.

Ravintoasiat olivat nuoruudessani huonolla tolalla ja esimerkiksi kun siirryin Lahden Reippaaseen, painoin vain 67 kiloa. Vuosi oli 1967. Reipas kävi syksyllä Ruotsissa leirillä kaksi viikkoa ja minä lihoin sinä aikana oikein kunnolla, kun pääsin taas syömään kunnolla. Muutenhan

minä söin vain pullaa ja join kahvia ja vettä. Söin urallani ihan miten sattui, vaikka harjoittelin aivan älyttömästi.»

MONONEN JA MM-KISOJEN MERKITYS:

»Liiga tai mestaruussarja ei ollut minulle kovin tärkeää, minä panostin aina pääasiassa MM-kisoihin. Totta kai minulle oli tärkeää pysyä liigan huipulla, mutta kaikkein tärkeintä oli, että pääsin maailmanmestaruuskisoihin.

Se oli minulle kaikki kaikessa. Muistutin itseäni usein siitä, että »pysy vain sellaisessa kunnossa, että pääset MM-kisoihin, ja näytä siellä sitten.« Viimeiset matsit aina muistetaan.

Ymmärsin tietenkin nopeasti, että hyvät pelit MM-kisoissa antoivat mahdollisuuden parempiin sopimuksiin.

Minä treenasin yleensä kauden lopulla ihan hullun lailla. Vedin paljon omia lisäharjoituksia, koska halusin yksinkertaisesti olla -kisoissa Suomen paras. Ihan kuningas. Se oli minulle intohimo. Odotin aina MM-kisoja suurella sydämellä. Tuskin kukaan suomalainen pelaaja tuns samalla tavalla, minä odotin pelkästään ryssiin, Ruotsin, Tshekin ja Kanadan kohtaamista. Niitä minä vain ajattelin. Minä harjoittelin niin paljon, että ei tarvinnut pelätä. En koskaan oikein ymmärtänyt, miksi niiden pitäisi muka olla meitä parempia.»

MONONEN JA ENSIMMÄISET MAAOTTELUT SEKÄ MM-KISAT 1969–1970

»Minä pelasin ensimmäisen maaotteluni Puolaa vastaan vuonna 1968. Tein kolme maalia ja minut palkittiin kentän parhaana pelaajana. Olin vasta 18-vuotias.

Reipas oli samaan aikaan Ruotsissa, Västeråsissa, leirillä ja minä lähdin Ruotsiin maaottelun jälkeen. Se oli ensimmäi-

nen lentomatvani. Matka taittui sellaisella vanhalla propellikoneella ja kyllä minua pelotti ihan kamalasti. Tunteet heilahtelivat 12 tunnin sisällä aika lailla, kun edellisenä iltana olin juuri ollut onneni kukkuloilla. Kyllä maalit ja palkinnot unohtuivat pömpyisen lentomatkan aikana.

Seuraavana keväänä pääsin sitten ensimmäisiin MM-kisoihini, Tukholmaan. Täytin muuten kisojen aikana 19 vuotta. Turnaus meni hyvin ja tein seitsemän tehopistettä yhdeksässä pelissä. Pitää muistaa, että silloin ei jaettu kuin yksi syöttöpiste maalia kohden. Mehän ratkaistiin [Juha] Rantasilan kanssa se, että Suomi ei pudonnut Tyynenmeren sarjaan.

Minua jännitti se ratkaiseva usa-matsi niin paljon, että valvoin koko yön. Olin samassa huoneessa [Ilpo] Koskelan kanssa. Ensimmäisessä erässä jännitys oli niin paha, että voin ihan fyysisesti pahoin. Minun oli pakko maata vaihtoaitiossa. Päällä oli aivan kauhea pelkotila siitä, että Suomi putoaisi A-sarjasta pois. Minä, nuorena miehenä, otin sen raskaasti ja reagoin voimakkaasti vatsallani ja unettomuudella. Tein lopulta kaksi maalia ja syötin yhden.

Seuraavat kisat piti olla Prahassa, mutta Tshekkoslovakian poliittisen tilanteen vuoksi ne siirrettiin takaisin Tukholmaan. Suomalaiset valmentajat olivat silloin erilaisia ja peliaikaa annettiin tasaisesti kaikille, eikä kuten nyt kun ne, joilla peli kulkee, saavat pelata enemmän. Minähän en edes väsynyt niissä matseissa ja olisin voinut pelata vaikka koko matsin yhteen putkeen. Vihasin tulla vaihtoon.

Jääkiekossa ja bisneksessä vallitsee sama totuus: kilpailu on kovaa. Se tekee, joka pystyy tekemään.»

Suomi sijoittui vuoden 1969 kisoissa viidenneksi ja 1970 neljänneksi. »Late« oli

Suomen joukkueen sisäisessä pistepörssissä toinen vuonna 1969 (Jorma Peltonen 1.) ja kuudes vuonna 1970 (Pekka Leimu 1.)

MONONEN JA MM-KISAT 1971, SVEITSI

»Jokereiden omistaja Aimo Mäkinen halusi voittaa Suomen mestaruuden, ja värväsi minut Jokereihin. Pelasin muuten elämäni hienoimmat matsit sillä kaudella, Toronto-cupissa Moskovan Dynamo ja Timråa vastaan. Meillä ei ollut tarpeeksi puolustajia ja [valmentaja Matti] Lampainen kysyi, että voisinko minä pelata pakin paikalla. Sehän oli minulle ihan unelmapaikka. Puolustajan tontilta pääsin nousemaan kentän läpi hyvällä vauhdilla. Jos on normaalia parempi luistelija, niin homma näyttää entistäkin helpommalta, kun pääsee tulemaan takaa vauhdilla ja vastustajat seisovat paikallaan.

Tosin, loukkaannuinkin siinä samassa turnauksessa, kun [Vitali] Davidov taklasi minut pahasti. Jouduin pelaamaan kaksi kuukautta teipattuna. Vielä kevään MM-kisoissakin pelasin loukkaantuneena. Sen takia tuntuikin vähän pahalta, että juuri minua syytettiin siitä, että MM-mitali meni sivu suun.

Tilannehan oli se, että jos Suomi olisi voittanut Ruotsin, niin mitali olisi ollut varma.

Minua taklattiin yhdessä tilanteessa ja nostin oman mailani vaistomaisesti ylös suojatakseni kasvojeni sillä. Maila katkesi käsien välistä, mutta toiseen käteen jäänyt mailanpätkä raapaisi vastustajan silmäkulman auki. Olin kaiken lisäksi itse ollut suunnittelemassa Toronton mailaa ennen kisoja.

Ruotsi kuitenkin rankaisi ja teki maalin, kun istuin viiden minuutin jäähyäni.

Joka tapauksessa, koko turnauksesta

nousi sellainen näyttämisen halu, juuri olympiavuodeksi.«

Suomi sijoittui -kisoissa neljänneksi. L. Mononen oli Suomen pistepörssin kuudes, neljällä tehopisteellään.

MONONEN JA SAPPORON OLYMPIAKISAT SEKÄ MM-KISAT 1972, PRAHA

»Olympiavuosi. Jännitin, että pääsenkö joukkueeseen. Yritin vain pelata niin hyvin, että pääsen mukaan olympiajoukkueeseen. Halusin ehdottomasti mukaan isoihin kisoihin, liiga ei ollut minulle yhtä tärkeä.

Pääsin olympialaisiin ja turnaus meni hyvin. Olin Sapporon kisoissa joukkueen paras pelaaja. Huomasin siellä, että olen lähellä maailman huippua ja päätin näyttää Prahän kisoissa.

Maajoukkueen päävalmentaja Seppo Liitsola sanoi maajoukkueen valmistautumisleirin päätteeksi, että leiri oli ollut niin kova, että meidän piti huilata viikko, että jaksaisimme pelata MM-kisoissa.

Minä halusin kuitenkin harjoitella, ja kun tulin Joensuuun niin harjoittelin kaksi kertaa päivässä. Juoksin jäällä kumisaappaat jalassa niin kauas kuin jaksoin. Lunta oli polveen saakka. Juoksin, kunnes putosin. Ja sitten takaisin. Kaksi kertaa päivässä. Joka päivä. Viisi päivää peräkkäin.

Voin vieläkin näyttää sen paikan tuolla Pielisjoen rannassa, jossa kysyin itseltäni

miksi oikein juoksin ja treenasin. Vastasin: »Sinusta tulee maailman paras jääkiekkoilija.« Säili vain, että en tiennyt ravinnosta mitään silloin ja söin vain sitä, mitä eteen sattui: Tuli syötyä aika huonosti.

Sitten maajoukkue lähti Prahaan ja turnauksen alussa jalkani tuntuivat olevan ihan tukossa. Oma viimeistelyleiri oli vetänyt reidet kireiksi, koska jalat olivat olleet viikon aikana niin kovassa prässissä.«

Kisat lähtivät ainakin tilastojen mukaan hyvin käyntiin, sillä »Late« (tai »Lasse«, »Leuka«, »Lassi«) teki puolet Suomen maaleista kahdessa ensimmäisessä ottelussa. Ensimmäisessä Suomi voitti Länsi-Saksan 8-5 ja toisessa hävisi Neuvostoliitolle 10-2. »Täytyy myöntää, että ottelu, varsinkin alkuosa, oli elämäni parasta kiekkolua«, »Late« sanoi Helsingin Sanomille NL-ottelun jälkeen.

»Minähän olisin tehnyt Vladislav Tretjakille neljä maalia siinä ensimmäisessä NL-matsissa, mutta valitsin väärän mailan. Olin Tretjakin kanssa kahdestaan kuusi kertaa ja ainakin kaksi kertaa maila katkesi. Sitten otin Kohon käteen ja tein kaksi maalia. Tunsin olevani hirmuisessa luistelukunnossa, tunsin olevani kuin Suomen paras balettitanssiija.

En koskaan hyväksynyt ajatusta, että vastustajat olisivat olleet parempia. Se ei ollut minun mielestäni millään mahdollista. Välillä jopa omat joukkueoverit

»VOIN VIELÄKIN NÄYTTÄÄ SEN PAIKAN TUOLLA PIELISJOEN RANNASSA, JOSSA KYSYIN ITSELTÄNI MIKSI OIKEIN JUOKSIN JA TREENASIN. VASTASIN: »SINUSTA TULEE MAAILMAN PARAS JÄÄKIEKKOILIJAA.«

harmittivat. Minä tein Neuvostoliittoa vastaan kaksi maalia, mutta omat kaverit olivat kuin viilipyttyjä. Teki mieli sanoa, että »ruvetkaa pelaamaan, tehkää tekin vaikka yksi maali«.

Minä en hyväksy tappiota ollenkaan.

Prahassahan minä tein 15 tehopistettä, joka oli ennätys melkein 30 vuotta. Tein 9 maalia ja sain 6 syöttöpistettä. Mitä olisi tapahtunut, jos olisin pelannut Koholla alusta saakka? Pitää myös muistaa, että minä pelasin normaalit vaihdot. Mitä olisi tapahtunut, jos olisin saanut pelata yhtä paljon kuin huiput nyt?

Vanhanaikaiset olivat minun erikoisuuteni niissä kisoissa. Olin suunnitellut niitä etukäteen niin, että tulisin kovalla vauhdilla maalin taakse, ja sitten pyörähtäisin kolme kertaa nopeasti ympäri. Jos olisin pyörähtänyt vain kaksi kertaa, niin maalivahti ei olisi ehtinyt mukaan ollenkaan, vaan olisi odottanut minua vielä samalla kulmalla kuin mistä yritin maalia. Piti siis tehdä vielä yksi lisäpyörähdys. Veskarilla väsyivät jalat ja pakit olivat ihan sekaisin.

Eräs versio vanhanaikaisesta oli jättää kiekko maalivahdin kuolleeseen kulmaan tolpan juureen, ja kolkuttaa mailalla toista tolppaa, jolloin maalivahti siirtyi sinne. Sitteen vaan äkkiä kiekko tyhjään maaliin.

Useimmat temput tulivat mieleen kentällä, ex tempore, mutta kolmen pyörähdyksen vanhanaikaisen olin miettinyt etukäteen.«

Suomi sijoittui MM-turnauksessa neljänneksi ja »Late« voitti joukkueen sisäisen pistepörssin. Koko turnauksen pörssissä hän oli jaetulla neljännellä sijalla ja jäi tähdistöstä niukasti rannalle. Olympialais-sakin Suomi oli neljäs. »Late« teki viidessä ottelussa 7+0=7 ja oli maalipörssin kakkonen, Valeri Harlamovin jälkeen.

MONONEN JA -KISAT 1973, MOSKOVA, NEUVOSTOLIITTO

»Ensimmäinen NHL-tarjous tuli Los Angeles Kingsistä, kun oli 18-vuotias, Tukholman kisojen jälkeen. Olin ehkä liian nuori, eikä siitä syystä tai toisesta tullut mitään. Sitten olin Toronto Maple Leafs'n harjoitusleirillä vuonna 1972, yhdessä Juhani Tammisen ja Jorma Valtosen kanssa.

Leiri meni kohtuullisen hyvin, mutta sopimusta ei tullut. Meille tarjottiin mahdollisutta lähteä pelaamaan Vancouveriin, missä oli isompi kaukalo, joka olisi sopinut meille paremmin. Jälkeenpäin voi tietenkin arvuutella, kuinka meille olisi käynyt, jos olisimme sinne lähteneet. Joku meistä olisi voinut olla ensimmäinen eurooppalainen NHL:ssä.

Meille sanottiin leirin päätteeksi, että seuraavat MM-kisat Moskovassa ratkaisevat, saadaanko sopimusta Torontoon.

Olin tietenkin aivan älyttömän latautunut kisojen alussa. Tein ensimmäisen kierroksen ottelussa Puolaa vastaan ensimmäisessä erässä maalin ja syötin yhden. Ensimmäisessä erässä kaksi tehopistettä! Mutta sitten minut otettiin kylmästi pois pelistä, raa'asti sanottuna minut tapettiin. Maalivahti löi tahallaan minua jalkaan. Se oli ihan suunniteltu juttu. Minulta murtui nilkka. Se oli liian kova pala nieltäväksi ja minä halusin vain kotiin. Suuri unelmani oli särkynyt.

Seuraavana aamuna halusin lentokentälle ja Suomeen. Minä istuin rullatuolissa, kun saavuimme lentokentälle. Minulle tuli lähtöä odotellessa vessahätä, mutta minua ei päästetty vessaan. Sitten halusin koneeseen nopeammin, että pääsisin siellä vessaan, mutta miliisit eivät oikein suostuneet yhteistyöhön. Olin masentunut, väsynyt ja turhautunut ja se purkautui

turhan kovana aggressiivisuutena milieisejä kohtaan. Minun mielestäni oli aivan epäoikeudenmukaista ja epäinhimillistä olla päästämättä minua vessaan. Suomen jääkiekkoliitto antoi minulle siitä vuoden pelikiellon.

Vuosi meni siinä, että en sitten tehnyt mitään. Istuin Lahdessa ja odottelin pelikiellon loppumista. Jääkiekko oli minun koko elämäni. Ja tulonlähteeni.

Minä juoksin sen talven kumisaappaat jalassa Mukkulan rinteitä, en käynyt edes jäällä. Tammikuussa pelasin sitten Reippaassa Suomi-sarjaa, enkä SM-sarjaa, että sain siirtokaranteenit pois niskastani. Se tekisi elämän helpommaksi jatkossa. Aimo Mäkinen olisi pitänyt minut palkkalistoilla, vaikka en edes pelannut. Minä kieltäydyin.

MONONEN JA WHA

»Sitten [Jääkiekkoliiton nykyinen puheenjohtaja Kalervo] Kummola ja [Seppo] Repo tulivat hakemaan minut Tepsiiin. Pelasin siellä yhden kauden, kunnes tuli kutsu Amerikkaan.

Mietin pitkään, että lähdenkö vai en. Loppujen lopuksi oli ihan pakko lähteä kokeilemaan, että mihin Lauri Monosesta oikein on. Oli mentävä, että ei tarvitsisi katua vanhempana.

Meillä ei ollut sopimusta Phoenixiin, ei edes tarjousta, oli vain mahdollisuus lähteä koeleirille. Minä halusin pelata parhaiden kanssa ja olla paras, ja olisin varmaankin lähtenyt vaikka ilman palkkaa. Ketola ja Riihiranta olivat lähteneet Winnipegiin edellisellä kaudella. Minä ja Rautakallion Pekka olimme seuraavat suomalaiset Pohjois-Amerikassa.

Kahden viikon harjoitusleiri pidettiin Tusconissa. Valmentaja Stanley Huckle oli ristiriitainen persoona, mutta joukkueen

keskuudessa arvostettu. No, luistelukunto tulee luistelemalla, ja siellä sitä luistelukuntoa tuli oikein reippaasti.

Harjoituksissa luisteltiin puoli tuntia yhteen suuntaan ja puoli tuntia toiseen suuntaan. Ja juostiin p-pisteeltä toiselle. En ole ikinä luistellut yhtä paljon, enkä ole ikinä oksentanut yhtä paljon kuin Roadrunnersin harjoitusleirillä.

Oli siellä jotain harjoituspelejäkin, mutta ne eivät olleet minulle kovinkaan tärkeitä. Muistan vain ensimmäisen sarjamatsin Winnipegiä vastaan. Makasin pukukopissa ja ajattelin, että pitää päästä näyttämään [Veli-Pekka] Ketolalle, [Heikki] Riihirannalle, [Anders] Hedbergille ja [Ulf] Nilssonille. Tunsin, että edessä oli Se Hetki. Mä sanoin »Rockylle« ennen peliä, että nyt on meidän näytön paikkamme, nyt kaikki auki. Minulla oli hirvittävä lataus.

»MINÄ ODOTIN PELKÄSTÄÄN RYSSIEN, RUOTSIN, TSHEKIN JA KANADAN KOHTAAMISTA. MINÄ HARJOITTELIN NIIN PALJON, ETTÄ EI TARVINNUT PELÄTÄ. EN KOSKAAN OIKEIN YMMÄRTÄNYT, MIKSI NIIDEN PITÄISI MUKA OLLA MEITÄ PAREMPIA.«

Totta kai minua jännitti tosi paljon. Pelasin tietenkin ilman kypärää, kun kaikki muutkin pelasivat, ammattilaisia kun olimme. Minusta olisi ollut pelkuruutta pelata kypärä päässä.

Kuten usein ennenkin, esittäydin yleisölle tekemällä kolme maalia. Ensimmäisessä erässä. Siellä ei ymmärretty, että vanhanaikaisellakin voi tehdä maalin. Minut valittiin »number one stariksi« siinä ottelussa, ja annettiin cowboyhattu ja -saappaat palkinnoksi. Jatkossa katsomossa oli isoja lakanoita, joissa luki »#24, Flying Finn.«

Minä pelasin sillä omalla tyyllilläni, eurooppalaista taitokiekkoa. Valmentaja sanoi, että minun pitäisi pitää omaa laitaa tiukemmin ja hinkata siellä hihaa laitaa vastaan. Avauksetkin olivat ihan tuntematon käsite. Puolustaja löi kiekon suoraan ränniin. Se oli avaus. Vastustajan pakki tuli aina takaa ja löi niskaan. Ymmärsin hyvin nopeasti, että se ei ollut minun peliäni. Pelasin sillä systeemillä 15 peliä, mutta kun siitä ei tullut mitään, päätin, että kun joulu koittaa, Monoset lähtevät Suomeen. Minun mielestäni koko WHA oli ihan ylimainostettua touhua, eikä pelaajilla ollut taitoa juuri lainkaan. Minun piti siellä opettaa omille pelikavereille, kuinka harhautetaan. Minullahan on aina ollut se tyyli, että ylävartalo tekee omaa juttuaan ja kädet omaansa.

Monoset jäivätkin Phoenixiin vielä toiseksikin kaudeksi. Se meni muuten tehopisteiden valossa paremmin, vaikka en silloinkaan pelannut kuin muutamia vaihtoja matsissa. On sekin ihmeellistä, ehkä minulle merkittiin kakkossyöttöjä.«

»Late« pelasi ensimmäisellä kaudellaan, 1975–76, wha:n Phoenix Roadrunnersissa 75 ottelua, teki 15 maalia ja antoi 21 maalisyöttöä. Viidessä pudotuspeliottelussa »Late« teki 1+3=4 tehopistettä. Toisella kaudellaan hän pelasi 67 ottelua, tehoilla 21+29=50. Roadrunners oli kaudella 1976–77 todellinen suomalaisjoukkue, sillä siellä pelasivat tuolloin Mononen, Rautakallio, Seppo Repo ja Juhani Tamminen.

MONONEN JA SVEITSI

»Minä koin, että minut oli hyllytetty Amerikkaan, ja että Suomessa oltiin sitä mieltä, että minulla meni siellä huonosti. Olin ymmälläni. Olin aina ollut valmis lähtemään MM-kisoihin taistelemaan Suomen puolesta. Ihmettelin, että MM-kutsua ei tullut, vaikka Pohjois-Amerikasta muita valittiinkin.

Vuonna 1977 tulin takaisin Suomeen ja IFK:hon.

Ensimmäisessä matsissa purkautui varmasti vuosien turhautumisen tuoma lataus. Minä tein kuusi maalia ekassa matsissa KooVeetä vastaan. Ajattelin, että »nyt näette, suomalaiset!«

Suomen muuton jälkeen perustin urheiluvälinefirman, Hockey Sports Shopin, Reijo Laksolan kanssa. Otin omasta mielestäni sen yrityksen ehkä liiankin vakavasti. Unohdin taas syödä kunnolla. Olin olevinani hyvässä kunnossa, mutta en jaksanut pelata. Eihän se ihme ole, kun minä join vain kahvia.

Sitten tuli puhelinsoitto. [Juhani »Juuso«] Wahlsten soitti, että nyt olisi mahdollisuus lähteä Sveitsiin. Bernin valmentaja Xavier Unsinn oli soittainut Wahlstenille, että Bern tarvitsee huippupelaajan. Seuran johto halusi NHL:stä vahvistuksen, mutta Unsinn halusi Lauri Monosen. Bern oli silloin sarjassa neljäntenä, mutta janosi mestaruutta. Rahalla ei ollut mitään merkitystä, Bernin pitää voittaa mestaruus.

Pari viikkoa ennen joulua menin sitten Berniin. Se oli urani kovinta aikaa, koska odotukset olivat niin kovat.

Enhän minä ollut pelannut sillä kaudella paljoakaan. Alussa jännitin ihan kamalasti ja yleisökin odotti paljon. Olin ollut Bernissä kaksi viikkoa, kun me tulimme takaisin Suomeen lomalle. Minä treenasin raivokkaasti. Joensuussa oli kamalat pakkaset, mutta minä juoksin lenkkiä joka päivä. Päätin, että minä näytän sveitsiläisille. Ja suomalaisille.

Bernissä oli jo ennen otteluita parituhatta ihmistä hallin ulkopuolella laulamassa »La-La-Lauri Monosta«. Hallissa oli parhaimmillaan 17000 katsojaa. Oli mahtava pelata, kun hallissa oli koko ajan hirveä meteli. Itse pidän Bernin nostamista neljänneltä sijalta mestariksi urani kovimpana suorituksena.

Yhdessä vaiheessa peli ei oikein kulkenut ja Unsinn puolusteli minua lehdistölle: »Lauri harjoittelee liikaa.« Totta varmaankin. Olinhan minä käynyt lenkeillä 2600

metrin korkeudessa tajuamatta kunnolla, miten kovaa se oli.

Ura päättyi Sveitsissä Grindelwaldin riveissä aika karulla tavalla, kun sain mailasta silmääni. Varjostaja löi minua tahallaan mailanpäällä silmään ja silmä repesi paikaltaan. Ensimmäisenä tuli mieleen, että »nyt se on loppu.« Pelkäsin, että näkö oli mennyt kokonaan. Olin 4-5 tuntia lääkärissä, enkä nähnyt kahteen viikkoon toisella silmälläni mitään. Ura päättyi käytännössä lääkäreiden antamaan vuoden peli- ja harjoittelukieltoon. Muutimme Suomeen ja vaikka pelasinkin Heinolan Peliitoissa puoliteholla, niin ura oli paketissa.«

MONONEN JA HARJOITTELU:

»Urheilija harjoittelee ja tekee hirtittävän työn, että pääsee huipulle. Sen vuoksi urheilijan mielipiteitä pitäisikin kuunnella enemmän.

Minä olen aina harjoitellut yksin. Se vaatii kovaa luonnetta, mutta minähän keksin aina itse itselleni sopivat harjoitteet. Ajattelin, että koska rakastan luonnossa liikkumista, harjoittelisinkin samalla tavalla. Saan nautinnon siitä, että olen vapaana metsässä. Kukaan ei ole viheltämässä pilliin ja ajatukset kulkevat vapaasti.

Ohjelmaan kuului puiden harhauttelua, takaperin juoksua, mäkijuoksua, kivien kantamista, sivuttaisjuoksua. Pidän palautukset ihan minimissä ja nekin tein hyppimällä.

Mitä pidemmälle lenkillään menee, sitä kevyemmältä askel tuntuu, kunhan vain muistaa päämääränsä. Minä lisäsin aina vauhtia ylämäissä. Mäet olivat minulle intohimo. Ei huipulle pääse, jos ei juokse mäkiä täysillä ylös.

Vähän kyllä ihmettelen, että nyky-

pelaajat väsyvät 45 sekunnin vaihdon jälkeen. Heidän on harjoiteltava toisin. Voimanhankinta on hyvä asia, mutta se pitää tehdä oikein. Pelkkä puntinnosto ei kuulu jääkiekkoon, jääkiekko on taitolaji ja parhaimmillaan taidetta.

Harjoittelen nykyisin samaan tyyliin kuin ennenkin. Juoksu- ja kuntopiiripainotteinen harjoittelu on jääkiekkoilijalle parasta. Juoksen paljon lenkkiä, ja nimenomaan juoksen, en edes pysty kävelemään. Minun on ihan pakko juosta, vaikka ei henki kunnolla kulkisi, sillä käveleminen on antautumista. Minähän petän itseäni, jos kävelen.«

MONONEN JA LAURI MONOSENA OLEMINEN:

»Minulla oli urallani aina päällystakki. Sekä Suomessa että Sveitsissä.

Kerran päällystakki nalkutti koko ajan ja lopulta minä turhauduin toisessa erässä. En päässyt mihinkään, kun toinen roikkui niskassa koko ajan. Jotain oli tehtävä. Sitten tuli p-pistealoitus ja se sama päälly-

takki oli vastassa. Sanotaanko vaikka, että päällystakki joutui muutaman iskun kohdeeksi. Tuomari halusi heittää minut kentältä, mutta enhän minä lähtenyt. Pitäähän sitä vähän tarjota viihdettä katsojille.

Jääkiekko on parhaimmillaan taidetta ja sitä varten, että yleisö nauttii. Eikä yleisöä ihastuta pelkästään maalit vaan myös pelaajien kaikki hienot yksilösuoritukset. Myös show on tärkeää. Show-touhu ja hauskuuttaminen antaa yleisölle nautintoja. Nykykiekon junnaaminen ei niitä anna. Kun pelaaja on parhaimmillaan, jääkiekko on kuin balettia. Hyvät suoritukset antavat nautintoja kaikille. Minä nautin upeasta syötöstä yhtä paljon kuin maalinteosta.

Minulla oli tapana tulla aina kentälle viimeisenä. Se oli minun hetkeni, josta nautin varsinkin, kun itseluottamus oli kohdallaan. Silloin minä tiesin, että yleisö odotti juuri Lauri Monosta. Ajattelin, että minulla oli varaa siihen. Totta kai silloin pitää myöskin näyttää tuloksia. Yleisö tiesi, että aina, kun minä tulin jälle tai sain

LAURI MONONEN ARVOKISOISSA

KISAT	OTTELUT	MAALIT	SYÖTÖT	PISTEET	SIJOITUS SUOMEN PISTEPÖRSSISSÄ
TUKHOLMA 1969	9	2	5	7	2
TUKHOLMA 1970	9	3	2	5	6
BERN 1971	10	1	3	4	6
SAPPORO O 1972	5	7	0	7	1
PRAHA 1972	10	19	6	15	1
MOSKOVA 1973	3	1	1	2	9
DÜSSELDORF 1975	10	5	1	6	3
YHTEENSÄ	56	28	17	45	

kiekon, tapahtuisi jotakin mielenkiintoista ja jännää.

Olen muuten varmaan Suomen ainoa jääkiekkoilija, joka pelasi hymy huulillaan. Kun Lauri Mononen tuli kentälle, hän pelasi aina hymyillen. Jääkiekko oli kivaa. Pelaajat ovat nykyisin hyvin kärsineen näköisiä, kun he tulevat vaihtoon.

Minulla oli faneja aikoinaan erittäin paljon. Sveitsin postikin perusti fanikirjeile oman postilokeron, kun ihailijapostia tuli niin paljon.

Helsingin aikoinani olin kerran Stockmannin tavaratalossa esittelemässä mailoja. Johnny Weissmüller oli vierailut samassa tavaratalossa pari viikkoa aikaisemmin jakamassa nimikirjoituksia. Stockmannin osastopäällikkö sanoi minulle, että »Tarzanilla oli pitkä jono, mutta tämä voittaa senkin.« Tarzan hävisi minulle suosiossa.

Harva pelikaveri ymmärsi minun peläksitystäni, ja välillä oli vaikea pelata, kun piti miettiä, että ovatko kaverit mukana minun kuvioissani. Se, mikä tuntui helpolta minulle, ei ehkä ollut sitä muille.«

MONONEN JA NYKYKIEKKO:

»Minä arvostan Gordie Howeta, Wayne Gretzkyä, Bobby Orria, Mario Lemieuxia, Bobby Hullia, Valeri Harlamovia, Alexander Maltsevia, Erkki Monosta ja Vaclav Nedomanskya.

Erkki-veli, »Elmo«, kuuluu tähän joukkoon siitä syystä, että hän aloitti jääkiekon 15-vuotiaana ja nousi muutamassa vuodessa maajoukkueeseen. Saavutus, johon kukaan muu ei ole pystynyt, eikä pysty.

Olin reilut viisitoista vuotta sivussa jääkiekkoympeyröistä ja kuvittelin pelin olevan nykyisin paljon kovempaa, mutta olen pettynyt nykyjääkiekon tasoon. 90 prosenttia maailman jääkiekkoilijoista

ei käytä koko potentiaaliaan luistelussa. Gretzky oli siinä aika lähellä, mutta liian monet suomalaiset kiekkoilijat luistelevat liian lyhyellä potkulla.

Tämän päivän kiekkoilija ei pysty juoksemaan kilometriäkään suolla. Se, joka juoksee ja kaatuu, mutta nousee ylös, on todellinen menestyjä.«

Lauri Mononen teki paluun kaukaloihin viime kaudella ja mies pelasi yhden ystävyysottelun Jokipoikien riveissä, Mestiksessä pelaavaa Kalpaa vastaan. Nivusvamma pilasi paluun, mutta sytytti »Latessa« ikuisesti roihuavan kipinän jääkiekkoa kohtaan jälleen täyteen loimuun.

»En ole viimeisten 16 vuoden aikana nukkunut varmaan yhtään yötä näkemättä jääkiekkounia.«

FAKTA

synt. 22.3.1950 Joensuu
hyökkääjä

Lahden Reipas 1967–69

Jokerit 1969–71, 1972–73

Karhu-Kissat 1971–72

TPS 1974–75

HIFK 1977–78

Kiekkoreipas 1982–83

1 SM, 1 hopea

Phoenix Roadrunners (WHA) 1975–77

HC Bern Sveitsi 1978–81, 1 Sveitsin mestaruus

6 MMW- ja 1 olympiakisat